درس ۹

ظهور اسلام در شبه‌جزیرهٔ عربستان

اسلام در شبه‌جزیرهٔ عربستان و در میان مردمی که در جهالت و نادانی به سر می‌بردند، ظهور کرد. در این درس با ۲۳ سال مجاهدت رسول خدا و اصحابش* برای دعوت به توحید، گسترش ایمان، صلح، عدالت و مبارزه با سلطه ظالمان آشنا می‌شوید.

محیط پیدایش اسلام

۱) شبه‌جزیرهٔ عربستان یا جَزیرَةُالْعَرَبْ در جنوب‌غربی آسیا واقع شده است و حدود سه میلیون کیلومترمربع مساحت دارد. بخش وسیعی از این سرزمین را بیابان‌ها و ریگزارها و قسمت دیگری را نواحی کوهستانی تشکیل می‌دهند. ۲) حِجاز از جمله مناطق کوهستانی واقع در غرب جزیرةالعرب است و شهرهای مکه، یَثْرِب (مدینه) و طائِف در این منطقه قرار دارند.

عربستان در آستانهٔ ظهور اسلام

۳) آب و هوای گرم و خشک و کمبود آب، باعث شده بود که اغلب ساکنان عربستان زندگی صحرانشینی داشته باشند و از طریق پرورش تعداد کمی دام از جمله شتر، نیازهای روزانهٔ خود را تأمین کنند. ۴) البته در یثرب و مخصوصاً در یَمَن، کشاورزی نیز رونق داشت. یمن در جنوب شبه جزیره، از مناطقی است که سابقه تمدنی قابل توجهی را به چشم خود دیده است. در میان دولت‌های یمنی پیش از اسلام، قرآن به قوم سَبأ و قدرت سیاسی، نظامی و بازرگانی آن اشاره کرده است.

همگام

۵) در زمان ظهور اسلام، مکه و یثرب دو ایستگاه مهم تجاری بر سر راه جنوب به شمال شبه‌جزیره به شمار می‌رفتند و برخی به تجارت مشغول بودند.

بت‌های لات و مَنات و عُزّی (از بت‌های مورد پرستش در شبه جزیره عربستان) که در شهر هترا یافت شده است ـ موزه ملی عراق

۶ اوضاع و شرایط اجتماعی و فرهنگی مردم عربستان در دوران پیش از بعثت، به‌گونه‌ای بود که از آن به **عصر جاهلیَّت** یاد می‌شود. در آن زمان بیشتر عرب‌ها به شکل قبیله‌ای و فاقد حکومت متمرکز زیسته و اغلب بت می‌پرستیدند و کعبه، خانهٔ خدا را از بت‌های گوناگون پر کرده بودند. البته گروهی از عرب‌ها نیز پیرو حضرت ابراهیم و یا دین‌های یهود، مسیح و زردشت بودند. ۷

اعراب در دوران جاهلیت بهرهٔ چندانی از علم و دانش نداشتند و عده کمی از آنها می‌توانستند بخوانند و بنویسند. در آن دوره، زنان اغلب از مقام و موقعیت پایینی برخوردار بودند و برخی مردان حتی از داشتن فرزند دختر احساس حقارت می‌کردند. اعراب جاهلی نسبت به قبیلهٔ خود تعصب شدید و کورکورانه‌ای نشان می‌دادند. ۸ تعصب قبیله‌ای موجب بروز کینه و حس انتقام‌جویی در میان قبایل مختلف عرب شده بود وجنگ و خونریزی‌های پیاپی را به دنبال داشت. از سوی دیگر کمبود غذا و سایر نیازهای زندگی نیز عامل دیگری برای گسترش درگیری‌های قبیله‌ای و رواج غارت‌گری بود.

همگام

فعّالیت

۱ــ کاربرگهٔ شمارهٔ (۵) عصر جاهلیت را انجام دهید.

طلوع آفتاب اسلام در مکه

بعثت پیامبر : حضرت محمد ﷺ در خاندانی شریف و محترم در شهر مکه به دنیا آمد. آن حضرت و اجداد پاکشان تحت‌تأثیر محیط آلوده به شرک* و فساد مکه قرار نگرفتند. پیامبر چنان به پاکدامنی و درستکاری مشهور بود که او را **محمدامین** می‌خواندند. ۹ حضرت محمد ﷺ کوه‌های اطراف مکه و از جمله غار حِرا را برای عبادت پروردگار یکتای خویش برگزید و اوقات زیادی را در آنجا می‌گذراند.

همگام

امروزه با توسعه شهر مکه، غار حرا در حومهٔ شهر قرار گرفته است.

در ۲۷ رجبِ سالی که آن حضرت به ۴۰ سالگی رسیده بود، فرشتهٔ وحی در غار حرا بر او نازل شد و فرمان پیامبریش را از جانب خداوند ابلاغ کرد.

۱۰ حضرت خدیجه علیها السلام و حضرت علی علیه السلام نخستین کسانی بودند که به رسول خدا ایمان آوردند. حضرت خدیجه از زنان ثروتمند مکه بود و تمام دارایی خود را در راه نشر اسلام، کمک به فقیران و آزادی بردگان خرج کرد.

دعوت به توحید : رسول خدا در آغاز بعثت به صورت فردی و پنهانی مردم را به پرستش خدای یگانه و ایمان به روز رستاخیز دعوت می‌کرد. درنتیجهٔ این دعوت، تعدادی از مردم مکه به اسلام ایمان آوردند.

همگام

نسخه‌ای از قرآن که بر روی پوست آهو نوشته شده و به احتمال زیاد متعلق به دوره خلفای نخستین است ـ کتابخانه کادبری دانشگاه بیرمنگام، انگلستان

پس از سه سال، پیامبر مأموریت یافت نخست خویشاوندان و سپس عموم مردم را آشکارا به اسلام دعوت نماید. در این مرحله از دعوت، رسول خدا علاوه بر آنکه مردم را به عبادت خدای یکتا فرا می‌خواند، پرستش بت‌ها را نکوهش می‌کرد و از سرانجام بد کافران سخن می‌گفت. همگام

ای مردم! من فرستادهٔ خدایم و شما را به عبادت خدای یکتا و ترک پرستش بت‌ها دعوت می‌نمایم، بت‌هایی که نه سودی می‌رسانند و نه زیان می‌آفرینند، نه روزی می‌دهند و نه زنده می‌کنند و نه می‌میرانند.

صبر و پایداری پیامبر و پیروانش در برابر آزار و شکنجهٔ مشرکان

اشراف مکه به ویژه بزرگان قبیلهٔ قریش مانند ابولَهَب، ابوجَهل و ابوسُفیان که بر مکه حکومت می‌کردند از گسترش دین اسلام و مخالفت آشکار آن با عقاید و افکار جاهلی، دچار بیم و هراس شدند. (مهم)

مشرکان پس از آنکه نتوانستند ابوطالب، بزرگ خاندان بنی‌هاشم را در پشتیبانی از رسول خدا منصرف کنند، به شیوهٔ دیگری روی آوردند. آنان نخست به حضرت محمد ﷺ پیشنهاد کردند که ریاست قبیله و قوم و دریافت ثروت فراوان را بپذیرد و از عقاید خود دست بردارد. همگام

پیامبر اسلام در برابر این پیشنهاد فرمود: «من برای گردآوری مال و فرمانروایی مبعوث نشده‌ام، خدایم مرا به عنوان پیام‌آور به سوی شما فرستاده، هر گاه از من بپذیرید، این موجب سعادت شما در دو جهان است و اگر آن‌را رد کنید، من در این راه استقامت می‌ورزم تا خدا میان من و شما داوری کند». همگام

سران مشرکین، خشمناک از پاسخ پیامبر، تصمیم گرفتند ایشان و مسلمانان را مورد آزار و شکنجه قرار دهند. هر چه زمان می‌گذشت بر شدت سخت‌گیری و شکنجهٔ مشرکان افزوده می‌شد. آنان بدترین دشنام‌ها و تهمت‌ها را به رسول خدا نسبت می‌دادند و برخوردهای زشت و ناپسندی با آن حضرت می‌کردند. پیامبر اسلام در برابر چنین رفتارهایی بردبار بود و با مهربانی مردم را به اسلام فرا می‌خواند. همگام

فعّالیت

۲ــ یکی از سوره‌های کوچک جزء سی‌ام قرآن که در نکوهش ابولهب نازل شده است را قرائت و ترجمهٔ آن را بیان کنید.

۳ــ به‌نظر شما چه عواملی موجب دشمنی اشراف و بزرگان مکه با پیامبر می‌شد؟ فهرست کنید.

از آنجایی که آیات قرآن حتی سرسخت‌ترین دشمنان پیامبر را تحت تأثیر قرار می‌داد و موجب گرویدن بت‌پرستان به اسلام می‌شد، مشرکان شنیدن قرآن را ممنوع کردند و به مسافرانی که برای زیارت کعبه به مکه می‌آمدند دستور دادند که پنبه در گوش خود قرار دهند و به حضرت محمد ﷺ نزدیک نشوند. علاوه بر آن، مشرکان قرآن را شعر و افسانه می‌خواندند و تلاش می‌کردند به وسیلهٔ قصه‌گویان و نقل داستان‌های عامیانه، مردم را از گوش دادن به آیات قرآن بازدارند.

جعفربن‌ابی‌طالب نمایندهٔ مسلمانان مهاجر نزد نجّاشی پادشاه حبشه

۱۲ مشرکان همچنین برای جلوگیری از گسترش اسلام اقدام به آزار و شکنجهٔ مسلمانان کردند. شماری از پیروان رسول خدا به‌ویژه تهیدستان یا بردگان مورد شدیدترین شکنجه‌ها قرارگرفتند. یاسر و همسرش سُمَیّه و پسرشان عَمّار و نیز بِلال‌حَبَشی از جملهٔ این افراد بودند. یاسر و سمیّه زیر شکنجه‌های طاقت‌فرسای مشرکان به شهادت رسیدند. این زن و شوهر، نخستین شهیدان راه اسلام بودند. آزار و اذیّت مشرکان نسبت به پیروان اسلام آن‌قدر افزایش یافت که پیامبر از مسلمانان خواست به حبشه مهاجرت کنند.

۱۳ **تحریم اقتصادی و اجتماعی مسلمانان:** مشرکان پس از آنکه متوجه شدند با شکنجه و سرکوب نمی‌توانند مانع گسترش اسلام شوند، تصمیم گرفتند مسلمانان را تحریم کنند. ازاین‌رو، عهدنامه‌ای را امضا کردند که بر اساس آن هرگونه ۱ خرید و فروش و ۲ رابطهٔ اجتماعی (ازدواج) با پیروان اسلام ممنوع شده بود. به دنبال این تحریم، رسول خدا و یارانش به پیشنهاد ابوطالب به یکی از درّه‌های اطراف مکه به‌نام «شِعْب ابوطالب» پناه بردند. آنها با وجود حمایت مادی و معنوی حضرت ابوطالب و حضرت خدیجه علیها السلام، حدود سه سال شرایط بسیار سختی را در این درّه تحمل کردند. **مهم**

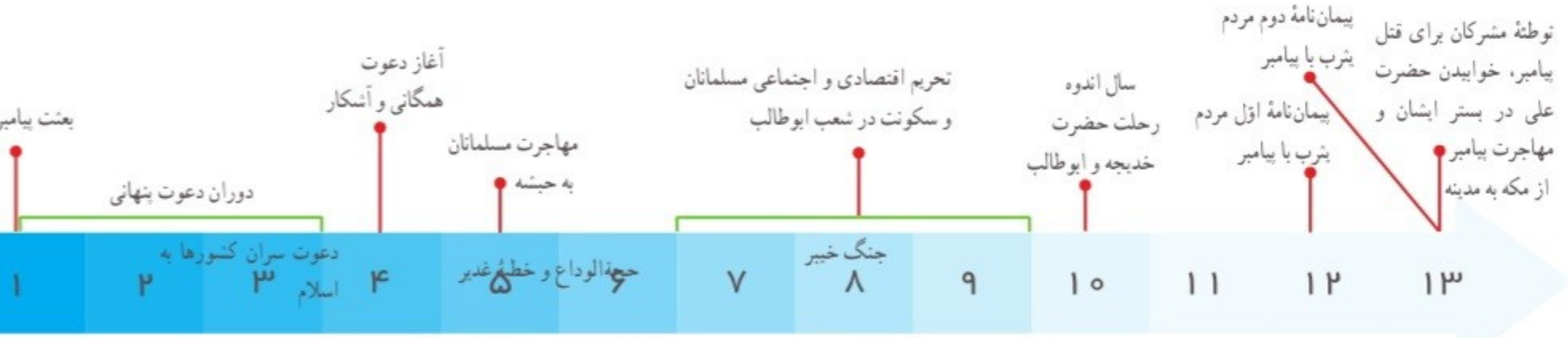

رویدادهای مهم تاریخ اسلام از بعثت تا هجرت پیامبر از مکه به مدینه (براساس سال‌های بعثت)

نوشته‌ای بر یک صخره در کوهی در جنوب مدینه از قرن اول ه.ق: «بسم‌الله ا(لرحمن) ال (رحیم)» ـ موزه راه‌آهن حجاز

فعّالیت

۴ــ درس را بخوانید و ۴ مورد از اقدامات مشرکان علیه پیامبر و مسلمانان را در مکه بیان کنید.

۵ــ پرس‌وجو کنید سرانجامِ عهدنامهٔ تحریم اقتصادی مشرکین چه بود؟

۶ــ با توجه به نمودار صفحهٔ قبل، بگویید چه حوادثی زمینه‌ساز مهاجرت رسول خدا از مکه به مدینه شد؟

۷ــ کدام‌یک از وقایعی که روی خط زمان مشاهده می‌کنید مبدأ تاریخ مسلمانان قرار گرفته است؟ هم‌اکنون از آن واقعه چند سال می‌گذرد؟

تشکیل اُمّت* و حکومت اسلامی به رهبری پیامبر در مدینه

ص و غ امتحانی

در نگاه الهی، سیاست از دیانت جدا نیست و تمامی پیامبران در صورت فراهم بودن زمینه، به تشکیل حکومت دینی اقدام می‌نمودند. از این‌رو، بخش عمده‌ای از فعالیت حضرت محمّد ﷺ در مکه، تلاش برای تشکیل امّت اسلامی، تربیت فکری و عملی یکایک پیروان خویش و مهیّا کردن آنها برای ایجاد حکومت اسلامی بود. ایشان به منظور مقدمه‌سازی برای تشکیل حکومت، دو بار پیش از هجرت، با نمایندگانی از مردم یثرب دیدار کرد و با آنها پیمان‌هایی بست.

همگام

۱۴) بعد از بسته شدن پیمان، حضرت محمّد ﷺ به مسلمانان فرمان داد که به یثرب هجرت کنند. سپس خودِ ایشان از مکه خارج شده و چند روز بعد، در میان استقبال و شادی مسلمانان به یثرب رسید. از آن پس، نام یثرب به مَدینةالنَبی، یعنی شهر پیامبر تغییر داده شد.

مهم

۱۵) در تاریخ اسلام به گروهی از ساکنان یثرب که با پیامبر ﷺ پیمان بستند و آن حضرت را یاری کردند، **اَنصار** (یاری‌کنندگان) می‌گویند. ۱۶) همچنین گروه دیگری از مسلمانان که اموال و دارایی خود را رها نمودند و از مکه به مدینه رفتند، به **مُهاجرین** (هجرت‌کنندگان) معروف هستند.

مهم

- تأسیس مسجد: ۱۷) نخستین اقدام مهم پیامبر پس از ورود به مدینه، ایجاد مسجدی برای انجام امور عبادی، اجتماعی، علمی و سیاسی بود. ۱۸) آن حضرت خشت اول مسجد را خود حمل کرد و مسلمانان به خصوص زنان در بنای مسجد مشارکت ورزیدند. مسجد علاوه بر آنکه مکانی برای ۱ عبادت و اجرای مراسم مذهبی به شمار می‌رفت، مرکزی برای ۲ مشورت و تصمیم‌گیری دربارهٔ امور سیاسی و نظامی نیز بود؛

مهم

مسجدالنبی ــ مدینه

مسجد همچنین کانون اصلی سوادآموزی و فراگیری علم و دانش محسوب می‌شد. درکنار مسجد، سرپناهی برای افراد تهیدست بنا شد و افرادی وظیفهٔ آموختن قرآن و خواندن و نوشتن به آنها را بر عهده گرفتند.

بیشتر بدانیم

برخی از مفاد پیمان‌نامهٔ سیاسی

- مسلمانان امت واحدی هستند و نباید ولایت کافران را بر خویش بپذیرند.
- مسلمانان باید عدالت پیشه باشند و در برابر ستمگران متحد کردند.
- مسلمانان باید یار و غمخوار هم و یاری کنندهٔ فقیران باشند.
- یهودیان و مسلمانان باید اختلافات خود را به صورت مسالمت‌آمیز پایان دهند.
- یهودیان در انجام مراسم دینی خود آزاد خواهند بود.
- هرگاه مدینه مورد حملهٔ دشمن قرار گرفت، همگی از آن دفاع خواهند کرد.
- در موقع اختلاف، آخرین داور، رسول خدا خواهد بود.

- **پیمان برادری به‌جای تعصُّب قومی و قبیله‌ای:** مسلمانان ساکن مدینه یعنی مهاجرین و انصار از قبایل مختلف بودند. بعضی از این قبایل در گذشته نسبت به هم کینه و دشمنی شدیدی داشتند. پیامبر به منظور ایجاد محبّت و دوستی بین مسلمانان، آنها را دو به دو با یکدیگر برادر اعلام کرد. این کار پیامبر گامی در جهت ایجاد امّت اسلامی بود. رسول خدا، علی‌بن‌ابیطالب علیه‌السلام را به برادری خود برگزید.

- **پیمان‌نامهٔ سیاسی:** علاوه بر مسلمانان، تعدادی از قبایل یهود نیز در شهر مدینه و اطراف آن سکونت داشتند. پیامبر لازم می‌دانست میان ساکنان مدینه اتحاد سیاسی برقرار شود. ازاین رو پیمان‌نامه‌ای تنظیم شد و مسلمانان و یهودیان متعهد شدند که به آن عمل کنند. تدوین و امضای این پیمان‌نامه، در واقع اعلام رسمی تأسیس حکومت اسلامی به رهبری پیامبر در شهر مدینه بود.

- **نبردهای دوران پیامبر:** از زمان مهاجرت حضرت رسول به مدینه تا رحلت ایشان، چندین جنگ میان مسلمانان و دشمنان آنان رخ داد که جنگ بَدْر نخستین جنگ بود. پیامبر اسلام بر خلاف زمامداران آن زمان، هرگز برای کشورگشایی و به دست آوردن غنیمت اقدام به جنگ نمی‌کرد و به عهد و پیمان‌های خود وفادار بود. در جنگ‌های اُحُد و خَنْدَق، این مسلمانان بودند که مورد حملهٔ مشرکان قرار گرفتند و ناگزیر شدند از خود دفاع کنند. برخی جنگ‌ها نیز برای دفع تهدیدهای خطرناک دشمنان رخ داد؛ برای نمونه پس از آنکه برخی قبایل یهود پیمان‌شکنی کردند و با مشرکان علیه مسلمانان متحد شدند، پیامبر ناگزیر شد با آنان نبرد کند.

پیامبر همواره پیروانش را به رعایت اصول اخلاقی و ارزش‌های انسانی در جنگ‌ها توصیه می‌نمود؛ او به ویژه سفارش می‌کرد با اسیران خوش‌رفتاری نمایند و از تخریب و غارت اموال مردم در جنگ پرهیز کنند. آن حضرت همچنین مراقب بود که مسلمانان همانند مشرکان رفتار نکنند.

از آنجایی که هدف دین اسلام هدایت همهٔ مردم جهان است، پیامبر به فرمانروایان کشورهای مختلف از جمله ایران، روم، مصر و حَبَشه نامه نوشت و آنان را به اسلام دعوت کرد.

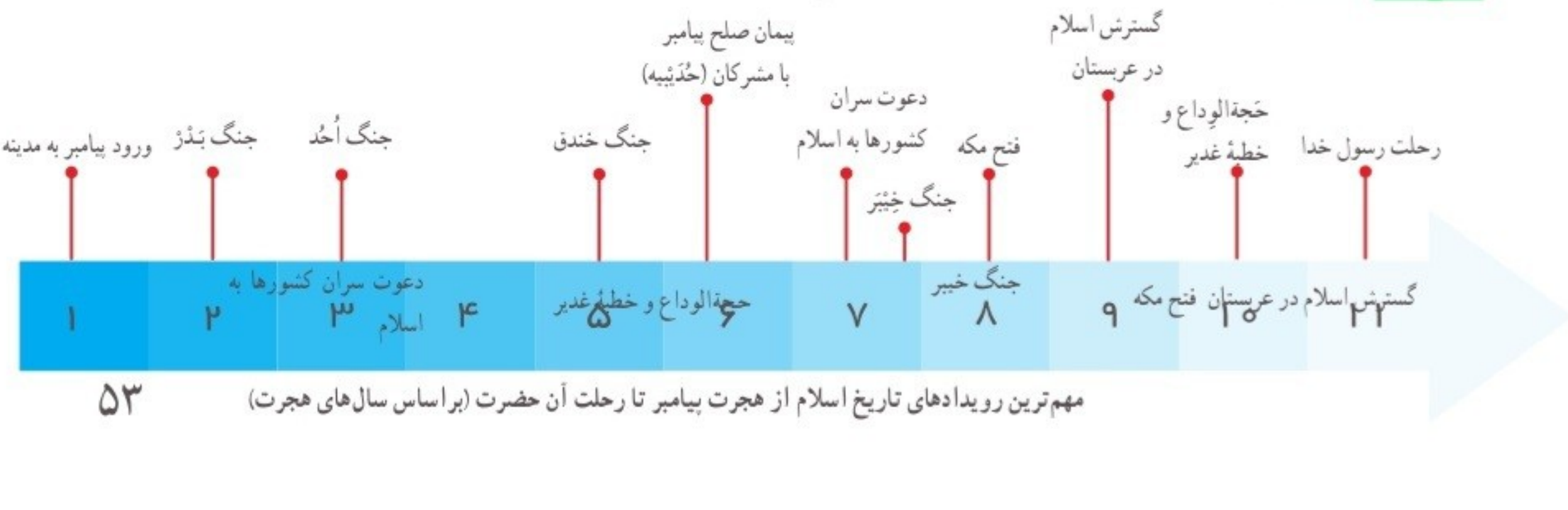

مهم‌ترین رویدادهای تاریخ اسلام از هجرت پیامبر تا رحلت آن حضرت (براساس سال‌های هجرت)

اخلاق، اصول و شیوهٔ حکومت پیامبر

همگام

رسول خدا آراسته به صفات نیکی چون مهربانی، گذشت، پارسایی و ساده‌زیستی بود و بُخل، حسد، آز و طمع در وجود او راه نداشت. او هدف از بعثت خود را ترویج ارزش‌های اخلاقی بیان می‌کرد و تربیت و رستگاری انسان‌ها را برتر و بالاتر از هر کار دیگر می‌شمرد.

حضرت محمد ﷺ بر پایهٔ تعالیم اسلام، نظام اجتماعی و حکومت جدیدی را بنیان نهاد که بر همکاری زمامداران و مردم استوار بود. آن حضرت از اصل مشورت برای مشارکت دادن مردم در امور حکومت به خوبی بهره می‌گرفت و پس از مشورت با اصحاب اقدام به تصمیم‌گیری در مسائل مهم سیاسی و نظامی می‌کرد. برای مثال در جنگ اُحد رأی جوانان را که اکثریت داشتند بر رأی خود ترجیح داد و در جنگ خندق، پیشنهاد سلمان فارسی را در کندن خندق و شیوهٔ دفاع از شهر پذیرفت.

(۲۲ مهم)

● واقعهٔ غدیر خم (۲۳): رسول گرامی اسلام هنگامی که از آخرین سفر حج باز می‌گشت، دستور داد تا همهٔ زائران خانهٔ خدا در محلی به نام غدیر خم توقف کنند. آن حضرت سپس برای جمعیت حاضر خطبه‌ای طولانی خواند و از آنان پرسید: «چه کسی نسبت به مؤمنان در تصمیم‌گیری از خودشان برتر و اولی‌تر است؟»؛ مسلمانان یک‌صدا گفتند خدا و پیامبرش در این امر، اولی‌تر هستند. پیامبر سپس دست علی علیه‌السلام را بالا برد و فرمود: «ای مردم، هرکس که من پیشوای او هستم، پس این علی پیشوای اوست؛ خداوندا، دوستداران او را دوست بدار و دشمنانش را دشمن باش».

پیامبر خدا همچنین از مسلمانان خواست که خطبهٔ غدیر را به‌خاطر بسپارند و آن را برای دیگران بازگو کنند. پس از آن، حاضران جانشینی پیامبر را به حضرت علی علیه‌السلام تبریک گفتند.)

اجتماع غدیر خم

بیشتر بدانیم

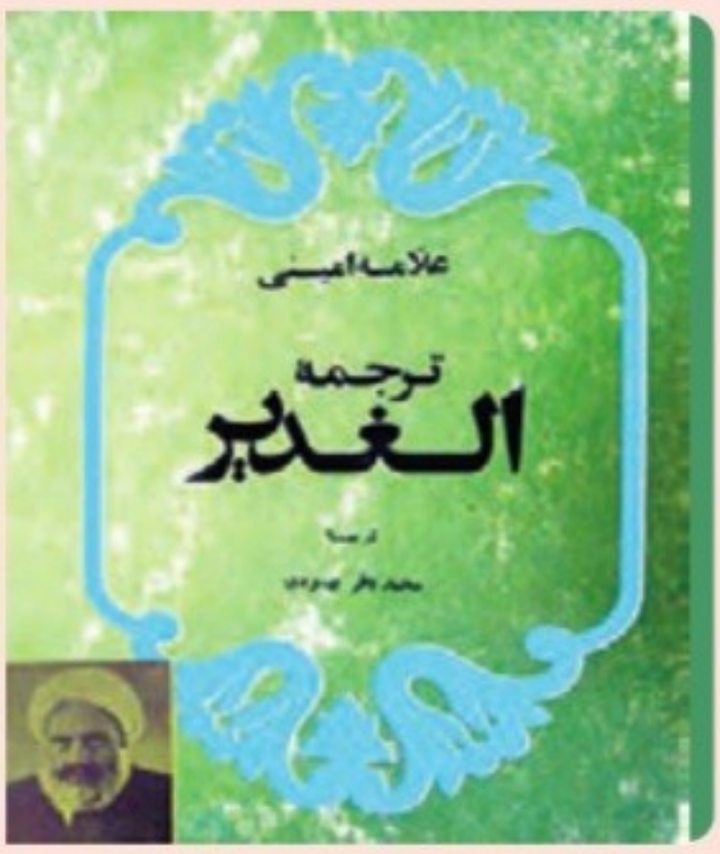

یکی از آثار مهمی که دربارهٔ واقعهٔ غدیر خم تألیف شده است، دایرةالمعارف ۱۱ جلدی الغدیر است. مرحوم علامهٔ امینی با چهل سال تلاش و مطالعهٔ ده هزار جلد کتاب و سفر به کشورهای اسلامی و مطالعهٔ کتابخانه‌های آنها، گزارش‌ها و روایات مربوط به واقعهٔ غدیر را از منابع مختلف به‌ویژه منابع اهل سنت استخراج و گردآوری نموده است.

فعّالیت

۸ــ با مراجعه به قرآن کریم معنی آیهٔ سوم سورهٔ مائده را بنویسید و دربارهٔ رابطهٔ آن با خطبهٔ غدیر خم تحقیق کنید.

﴿ به نام خدا ﴾

سوالات مطالعات اجتماعی درس : نهم پایه :هشتم

درس نهم

ظهور اسلام در شبه جزیره عربستان

۱ -"شبه جزیره عربستان" در کجا واقع شده است؟
۲-" حجاز" کجاست شهرهای مهم عربستان را نام ببرید؟
۳- چرا اغلب ساکنین عربستان صحرانشین بودند؟
۴- در کدام شهرهای عربستان کشاورزی رونق محدود داشت؟
۵- دو ایستگاه مهم تجاری بر سر راه جنوب به شمال شبه جزیره عربستان کدامند؟
۶- اعراب دوران پیش از بعثت چه شرایط اجتماعی فرهنگی داشتند؟
۷- در دوران پیش از ظهور اسلام در عربستان چه دین‌هایی رواج داشت؟
۸ -در دوران پیش از اسلام تعصبات قبیله‌ای چه پیامدهایی داشت؟
۹- پیامبر اکرم در چند سالگی و در چه تاریخی به پیامبری مبعوث شد؟
۱۰- اولین کسانی که به پیامبر ایمان آوردند چه کسانی بودند؟
۱۱- چه کسانی از گسترش اسلام در هراس بودندو با آن مخالفت می‌کردند؟
۱۲ -مشرکان برای جلوگیری از گسترش اسلام چه کدند؟

﴿ به نام خدا ﴾

سوالات مطالعات اجتماعی درس : نهم پایه :هشتم

۱۳ -"تحریم اقتصادی اجتماعی مسلمانان" را شرح دهید؟
۱۴- از چه زمانی یثرب(مدینه النبی) تغییر نام داد؟
۱۵-" انصار "چه کسانی بودند؟
۱۶ -"مهاجرین" را تعریف کنید؟
۱۷ -نخستین اقدام پیامبر پس از ورود به مدینه چه بود؟
۱۸ -پیامبر اکرم مسجد را محل انجام چه اقداماتی قرار داد؟
۱۹ -چرا پیامبر در مدینه پیمان برادری بین مسلمانان ایجاد کرد و چه کسی را به برادری خود برگزید؟

۲۰- هدف پیامبر از ایجاد پیمان‌نامه سیاسی با یهودیان چه بود؟
۲۱-پیامبر خدا به فرمانروایان کدام کشورها نامه نوشتند و آنان را به اسلام دعوت کردند؟
۲۲- چه کسی در جنگ خندق پیشنهاد کندن خندق به رسول خدا (ص) را داد؟
۲۳-" واقعه غدیر خم "را شرح دهید؟

درس ۹

فعالیت ۱ - صفحه ۴۹

۱) کاربرگه شماره (۵) عصر جاهلیت را انجام دهید.

نمونه ای از پاسخ ها: بهره چندانی از علم و دانش نداشتند - بت می پرستیدند - زنان اغلب از مقام و موقعیت پایینی برخوردار بودند - نسبت به قبیل خود تعصب شدید و کورکورانه ای نشان می دادند - داشتن کینه و حس انتقام جویی - جنگ و خونریزی های پیاپی و درگیری های قبیله ای و رواج غارتگری

فعالیت ۱ - صفحه ۵۰

۲) یکی از سوره های کوچک جزء سی ام قرآن که در نکوهش ابولهب نازل شده است را قرائت و ترجمه آن را بیان کنید.

فقط معنی را بنویسید

سوره ۱۱۱: المسد - جزء ۳۰

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ	به نام خداوند رحمتگر مهربان
تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ ﴿۱﴾	بریده باد دو دست ابولهب و مرگ بر او باد (۱)
مَا أَغْنَى عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ ﴿۲﴾	دارایی او و آنچه اندوخت‌سودش نکرد (۲)
سَيَصْلَى نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ ﴿۳﴾	بزودی در آتشی پرزبانه درآید (۳)
وَامْرَأَتُهُ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ ﴿۴﴾	و زنش آن هیمه‌کش [آتش فروز] (۴)
فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّن مَّسَدٍ ﴿۵﴾	بر گردنش طنابی از لیف خرماست (۵)

۳) به نظر شما چه عواملی موجب دشمنی اشراف و بزرگان مکه با پیامبر می شد؟ فهرست کنید.

رسول خدا علاوه بر آنکه مردم را به عبادت خدای یکتا فرا می خواند، پرستش بتها را نکوهش می کرد و ازسرانجام بد کافران سخن می گفت از بین رفتن موقعیت اجتماعی مشرکان و بتهایشان که به ضررشان بود

فعالیت - صفحه ۵۲

۴) درس را بخوانید و ۴ مورد از اقدامات مشرکان علیه پیامبر و مسلمانان را در مکه بیان کنید.

- تحریم اقتصادی و اجتماعی مسلمانان پیامبر
- بدترین دشنام ها و تهمت ها را به رسول خدا نسبت می دادند
- بسیاری از مسلمانان را به شهادت رسانده و آنها را به مهاجرت به حبشه وادار کردند.
- مشرکان شنیدن قرآن را ممنوع کردند.

۵) پرس وجو کنید سرانجام عهدنامه تحریم اقتصادی مشرکین چه بود؟

پیامبر به علم الهی، ابوطالب را از خورده شدن پیمان مشرکین توسط موریانه آگاه کرد. وقتی مشرکان پیمان را بیرون آوردند، مشاهده کردند که موریانه تمام عهد نامه را به جز عنوان «بسمک اللهم» خورده است.

۶) با توجه به نمودار صفحه قبل، بگویید چه عواملی زمینه ساز مهاجرت رسول خدا از مکه به مدینه شد؟

- آزار واذیت و شکنجه و سرکوب مسلمانان
- تحریم اقتصادی و اجتماعی مسلمانان